

Els membres

Nous membres

SECCIÓ FILOLÒGICA

Membres numeraris

Josep M. Nadal i Farreras

Va néixer a Girona l'any 1949. Es llicencià en filologia romànica a la Universitat de Barcelona l'any 1971. Es doctorà a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) l'any 1975 amb la tesi *Aspectes de la subordinació en català*, amb la qualificació màxima d'excel·lent *cum laude*. L'any 1987 guanyà la càtedra de Filologia Catalana a la UAB.

Ha exercit diferents càrrecs de responsabilitat en la direcció de la vida universitària, a la UAB i a la Universitat de Girona (UdG).

Havent fet esment dels tres vessants principals que marquen la dedicació professional de Josep M. Nadal (la investigació, la docència i la gestió), vull remarcar que en tots ha estat i és un referent; ho és com a lingüista, tant en el camp de la recerca com en el de la didàctica: és persona que sap generar inquietuds entre els deixebles i despertar-los interessos que ajuden a la formació crítica del pensament; i ho és, referent, com a gestor, àmbit en què ha demostrat una capacitat insòlita per a elaborar programes d'actuació per al desenvolupament de la universitat i per a dur-los a terme amb tanta fermesa com voluntat democràtica.

Faré esment en primer lloc a la gestió universitària. En destaco essencialment el que segueix. Després d'haver estat cap del Departament de Filologia Hispànica de la UAB,

va centrar-se en l'objectiu de la creació de la UdG. Entre el 1982 i el 2002 ha ocupat els càrrecs següents: sotsdirector del Col·legi Universitari de Girona de la UAB, director del Col·legi Universitari de Girona, vicerector adjunt d'ordenació acadèmica de la UAB, membre del Consell Social de la UAB, vicerector de professorat de la UAB, vicerector de la UAB, encarregat de posar en funcionament l'Estudi General de Girona, coordinador de l'Estudi General de Girona, president de la Comissió Gestora de la UdG, primer rector de la UdG.

Josep M. Nadal és avui un dels historiadors de la llengua més rellevants, terreny en el qual ha creat escola a partir d'una visió general teòrica sobre els elements principals socials, culturals, econòmics, polítics, geogràfics, que condicionen la història lingüística de qualsevol territori.

Entre nosaltres, penso que ningú com ell ha aportat tanta llum sobre la relació entre l'oralitat i l'escriptura, i, molt particularment, sobre el caràcter simbòlic de l'escrit, com a solució convencional que s'abstreu de la realitat material quotidiana de l'ús en els parlars, però que n'assegura el caràcter de llengua nacional en cada cas.

En la mateixa línia, ha subratllat, de manera molt sòlida i personal, les relacions entre llengua i poder, i la dependència dels idiomes del context general en què viuen. En aquest sentit, Josep M. Nadal és realista i procura trobar l'objectivitat més enllà de la voluntat dels ideals socials a què hom pugui aspirar. A continuació repassaré molt succin- tament les seves aportacions, classificades en tres apartats principals: el de la teoria generativista en la gramàtica, el de la història social de la llengua i, finalment, el de la concep- ció del llenguatge en el procés de mundialització.

1. Pel que fa a la teoria gramatical, començà a treballar en lingüística, seguint el corrent generativista. Les primeres publicacions de recerca, escrites entre 1971 i 1978, són articles de sintaxi catalana. Contribuïren a consolidar, a les universitats catalanes, un canvi d'orientació dels estudis gramaticals. Destaco solament els treballs que em semblen més importants:

— *Sintaxi abstracta i derivació: Transitivitat versus intransitivitat en el català actual* (1973).

— *Semàntica i sintaxi (Aspectes de la complementació en català)* (1975).

— *Sobre l'ordre d'aplicació de les transformacions en una gramàtica generativa i transformacional* (1977).

— *La noció d'«illa transparent»: Defensa de les regles transderivacionals* (1977).

2. Pel que fa a la tasca d'historiador de la llengua, a partir del curs 1975-1976 s'encarregà de les classes d'història de la llengua catalana a la UAB. Aquesta activitat docent provocà que comencés a canviar l'orientació del seu treball. Eren moments en els quals la història de la llengua catalana tot just començava a despertar a les universitats.

Sempre hi ha treballat des de dues perspectives: la primera, més teòrica, basada en la idea que la història de totes les llengües segueix les mateixes pautes en circumstàncies idèntiques; treballà en teoria de la història de les llengües, tenint-ne en compte diverses (la francesa, la italiana, l'espanyola, especialment). La segona perspectiva se centra específicament en la història de la llengua catalana.

Les publicacions més notables d'aquesta activitat han estat el tres llibres següents:

— *Història de la llengua catalana*. Vol. I: *Dels inicis al segle XV*, amb Modest Prats (1982).

— *Història de la llengua catalana*. Vol. II: *Segle XV*, també amb Modest Prats (1996).

— *Llengua escrita i llengua nacional* (1993).

I nombrosos articles.

3. Finalment, pel que fa a l'anàlisi lingüística en el procés de mundialització, des de fa tres anys, la recerca en història de la llengua i en història de la llengua catalana l'ha dut a noves reflexions, centrades, en la majoria dels casos, en els moviments de població i el multilingüisme. Les seves inquietuds i les propostes de treball han estat recollides en dos llibres:

— *La llengua sobre el paper* (2005).

— *Las 1.001 lenguas* (2007).

Per acabar el capítol de publicacions, no vull deixar d'esmentar un treball relacionat amb el futur de la llengua catalana, *Una nació sense estat, un poble sense llengua?*, escrit conjuntament amb J. Argenter, J. Castellanos, M. Jorba, J. Molas, J. Murgades i E. Sullà (1979). A partir i entorn d'aquest treball, s'ha obert el debat sociolingüístic sobre el futur incert de la llengua catalana.

Permeteu-me encara que subratlli la inquietud i la passió juvenils que caracteritzen el tarannà de Josep M. Nadal; sempre s'ha interessat i s'interessa per les novetats metodològiques, que mira d'aplicar amb rigor, però també amb una originalitat ben palesa en els seus estudis, en la docència i en la recerca.

Tanco aquesta breu presentació remarcant la disponibilitat que Josep M. Nadal ha tingut sempre en tot allò que l'Institut d'Estudis Catalans li ha demanat, mitjançant la Secció Filològica. I la lleialtat i el respecte envers aquesta institució, que ha fet explícits en moltes de les publicacions que he esmentat.

Text llegit pel senyor Joan Martí i Castell en el Ple del dia 19 de gener de 2009